

Гендерно-чутливі спортивна політика та послуги з фізичної активності у Баштанській ОТГ: що потрібно громаді знати для її формування та втілення?

З середини 2017 року, в межах програми DOBRE, Національний Демократичний Інститут (NDI) допомагає громадам підвищувати гендерну рівність та формувати гендерну політику, сприяє розширенню прав і можливостей для жінок. Пріоритетними завданнями програми DOBRE є формування перспективи більшого рівня задоволення громадян послугами та покращення їх якості. З цієї метою у громаді була створена гендерно-бюджетна група на чолі з головою ОТГ Іваном Рубським у складі заступника голови ОТГ Світлани Євдощенко, головного спеціаліста відділу освіти, молоді та спорту Людмили Смоли, начальника відділу енергоменеджменту, муніципальних ініціатив та інвестицій Наталі Шафорост, консультанта з гендерно-орієнтованого бюджетування Національно Демократичного Інституту Наталі Дмитрук. Її завданням є опанування методології запровадження гендерно-орієнтованого бюджетування в бюджетному процесі на постійній основі та розробка гендерно-чутливої Програми з розвитку фізичної культури та спорту Баштанської ОТГ. Такі гендерно-бюджетні групи працюють у всіх ОТГ, які є партнерами програми DOBRE. Наприклад, у Бузькій ОТГ така група працює над розробкою цільової програми «Розвиток та підтримка молодіжної політики Бузької ОТГ», вона вивчає актуальні потреби та запити молоді. У Мостівській ОТГ гендерно-бюджетна група опрацьовує створення гендерно-чутливого STEM-освіти і намагається підвищити обізнаність, знання та навички випускників та випускниць своїх загальноосвітніх шкіл із робототехніки, електроніки, 3-Д моделювання, дослідницької діяльності.

Які переваги та перспективи застосування в громаді гендерно-орієнтованого підходу до формування секторальних політик та надання гендерно-чутливих послуг населенню громад? Насамперед, вигоди полягають у наступному: відбувається орієнтація політики громади на конкретизовані та різні потреби та інтереси своїх громадян, послуги надаються адресно, підвищується ступінь якості послуг у громаді, як змістовно так і процесуально, послуги стають більш доступними (наприклад, територіально та фінансово), відбувається зменшення бар'єрів у споживанні послуг для всіх жінок та чоловіків, хлопців та дівчат, різних за віком та місцем проживання – міського та сільського населення громади. Також, надання гендерно-чутливих послуг та застосування гендерно-орієнтованого підходу призводить до більш раціонального використання ресурсів громади – коштів, бюджету, кадрового потенціалу, інфраструктурних об'єктів тощо. Тобто послуги «повертаються обличчям» до людини, підвищується якість життя мешканок та мешканців громади, зростає рівень задоволеності секторальною політикою та довіри до керівництва громади. Також, у межах гендерно-орієнтованого підходу

відбувається включення громадян до оцінки послуг, – наприклад гендерно-бюджетна група задля покращення у Баштанській ОТГ послуг із спорту та фізичної активності ініціювала проведення онлайн-опитувань жінок, учнів шкіл, експертів-фахівців у галузі спорту та фізичної активності. Такі кроки безпосередньо призводять до удосконалення та модернізації послуг їх надавачами у відповідності до наявного актуалізованого соціального запиту.

Найважливішим фактором успіху будь-якої секторальної політики в громаді наявність та використання достовірної інформації та аналізу щодо реальних потреб та інтересів мешканок та мешканців, у їх різноманітті. Виходячи з цього, гендерно-бюджетна група громади розпочала серію онлайн-опитувань з метою вивчення потреб та перспектив надання послуг з фізичної активності та спорту жінкам у Баштанській громаді. До онлайн-опитування може долучитися кожна жінка громади старше 17 років, опитування триває до 10 червня. Результати опитування допоможуть покращити надання та доступність послуг у сфері спорту та фізичної активності для жінок у Баштанській ОТГ, зробити такі послуги більш якісними та сучасними, надати інформацію керівництву громади та фаховим спеціалістам щодо потреб різних гендерних та вікових груп. Мета такого опитування полягає в оновленні перспективи послуг для жінок, надання більших можливостей для залучення жінок до фізичної активності та спорту, створення найкращих умови для жінок ОТГ задля отримання ними емоційного задоволення та користі для здоров'я.

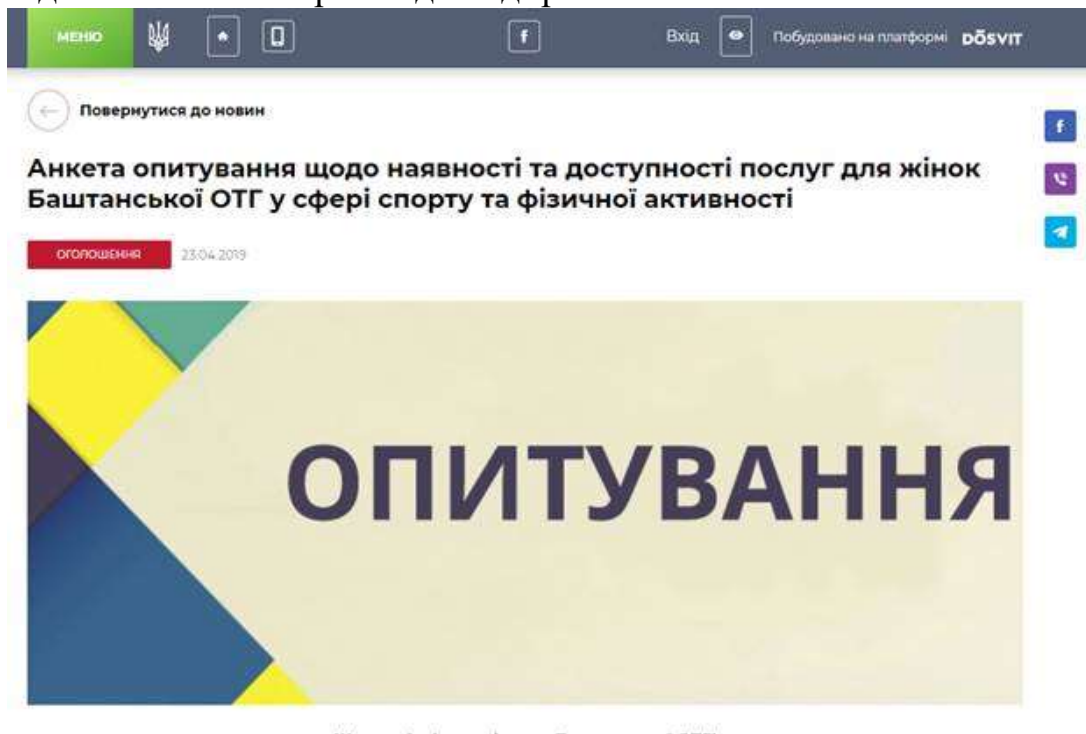
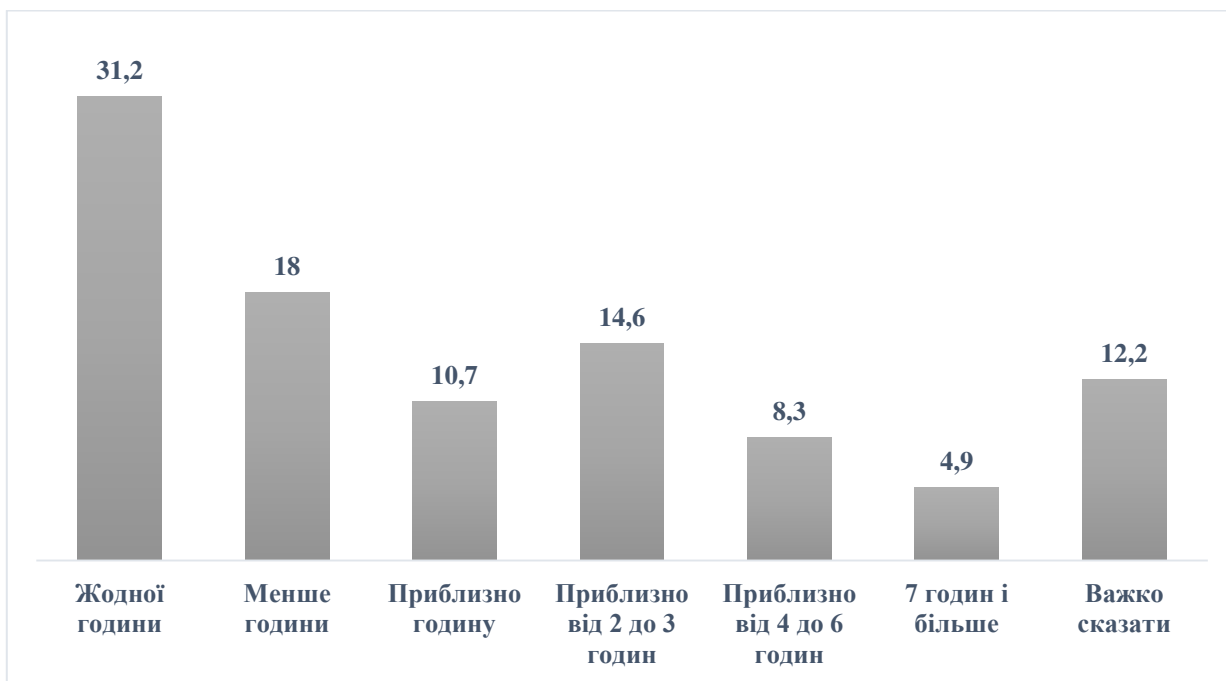

Фото сторінки з онлайн-опитуванням ...

Всі ми знаємо, що регулярна фізична активність є ключовою для профілактики і лікування неінфекційних хвороб, серед яких захворювання серця, інсульт, діабет, рак. Водночас, за даними ВООЗ, кожен п'ятий дорослий у світі і 4 із 5 підлітків 11-17 років недостатньо фізично активні. Фізична активність не означає професійний спортивний підхід. Для позитивних зрушень можна відмовитись від ліфту і підніматись сходами, більше ходити пішки, їздити на велосипеді, активно відпочивати, танцювати та грати у рухливі ігри. У минулому році, Всесвітня організація охорони здоров'я навіть розробила спеціальний «Глобальний план дій ВООЗ щодо підвищення рівня фізичної активності на 2018–2030 рр.». Мінімальна тривалість помірної та середньої за інтенсивністю фізичної активності повинна становити 30 хвилин на день або 150 хвилин на тиждень.

За результатами опитування гендерно-бюджетної групи, тільки третина жінок Баштанської ОТГ дотримується цієї рекомендації: майже третина жінок, які взяли участь в онлайн-опитуванні, зазвичай не витрачають на фізичні вправи або заняття спортом жодної години протягом тижня; друга третина жінок, витрачає на фізичні вправи та зайняття спортом менше години або годину. І, тільки 27,8% опитаних жінок виконують фізичні вправи або займаються активним видом спорту (рис.1).

Рис. 1. Скільки годин зазвичай витрачають жінки Баштанської громади на будь-які фізичні вправи або активний вид спорту, %

На питання «Де Ви займалися фізичною активністю та спортом упродовж останніх 6 місяців?» 35,1% жінок громади, які взяли участь в онлайн-опитуванні, відповідає, що «взагалі не займається фізичною активністю та спортом» (рис. 2).

Рис. 2. У яких локаціях займаються фізичною активністю та спортом жінки Баштанської громади?, %

Серед тих жінок громади, які практикують фізичні заняття, частина самостійно займається спортом дома або на облаштованих спортивних майданчиках (35,1%), а, також бере участь у спортивних змаганнях та масових спортивних заходах (8,8%), і, при нагоді, жінки не нехтують фізичними навантаженнями у будинках відпочинку, на туристичних базах, у санаторіях та готелях (16,7%). Однак, частіше жінки громади, які взяли участь в опитуванні, займаються фізичною активністю та спортом у спортивному центрі, клубі або фітнес-секції з оплатою послуг, – такі форми фізичної активності практикують 53,8% жінок.

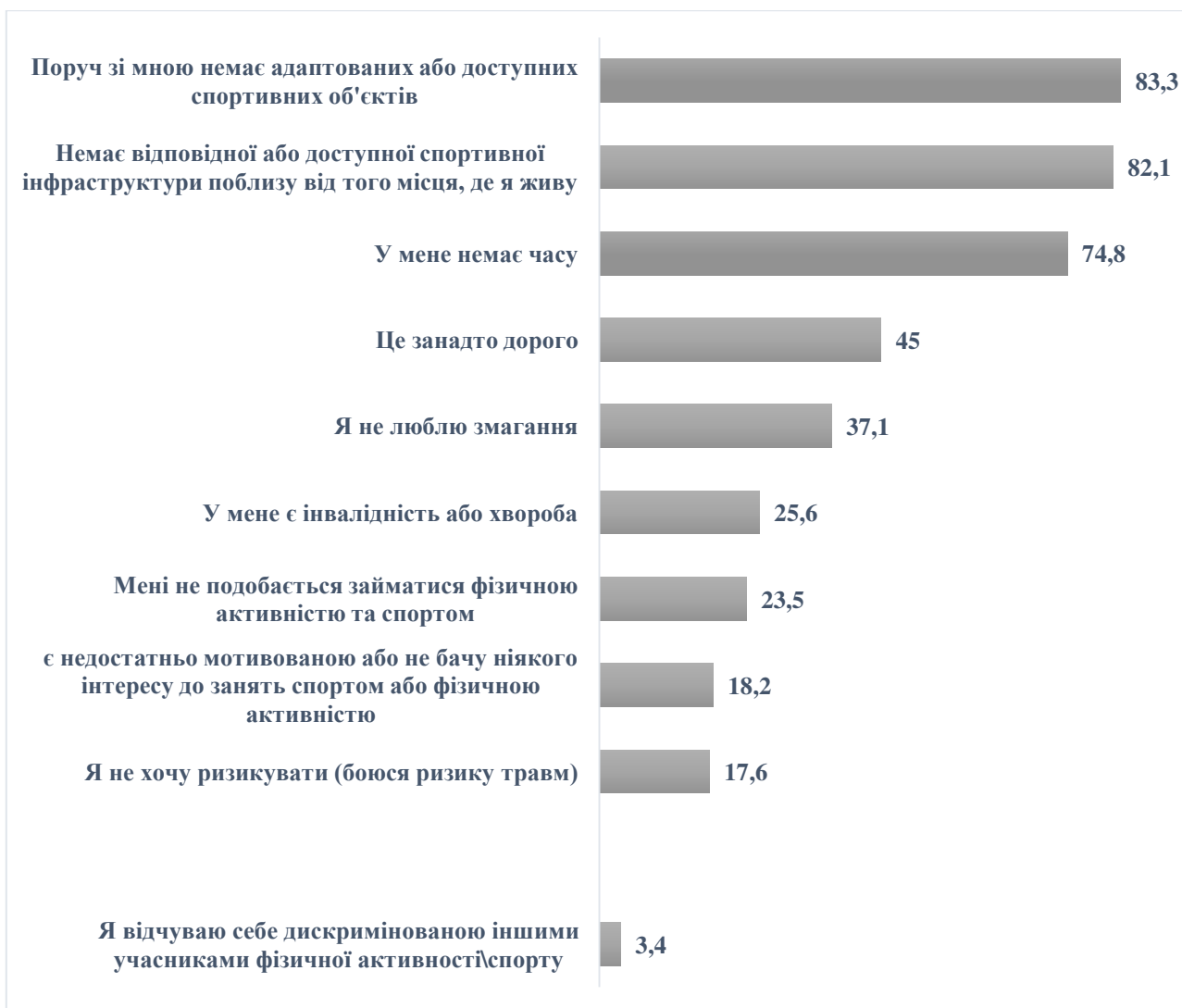
Хто є цими жінками громади, які взяли для себе рішення систематично під наглядом інструктора займатися фізичної активністю? Чи може таких жінок стати більше в нашій громаді? Що потрібно зробити громаді, спеціалістам, які опікуються відповідною секторальною політикою, щоб

жіноцтво долучалося до практик здорового способу життя і робило це на регулярній основі? Як ілюструють попередні результати онлайн-опитування, переважно це жінки у віці від 19 до 39 або від 40 до 59 років, які проживають у Баштанці. Це означає, що до зайняття з фізичної активності та спорту у спортивному центрі, клубі або фітнес-секції можуть долучатися переважно жінки, які проживають у центральній садибі ОТГ, і, на жаль, жінки, які проживають в інших населених пунктах громади, мають менші можливості.

Фізичною активністю та спортом на регулярній основі займається 33,7% опитаних жінок. А що заважає всім іншим жінкам приділяти час фізичній активності? Саме таке питання було одним із головних для гендерно-бюджетної групи, – бо, маючи відповідь на нього, можна підвищити доступність послуг у громаді з фізичної культури та спорту за допомогою створення більш чутливої секторальної спортивної політики в перспективі.

83,3% жінок констатує свої обмеження щодо наявності відповідних адаптованих локацій або доступних спортивних об'єктів для занять спортом та фізичною активністю і 82,1% опитаних жінок каже про відсутність відповідної або доступної спортивної інфраструктури поблизу від дому (рис. 3).

Рис. 3. Основні причини за якими жінки не займаються спортом та фізичною активністю на регулярній основі у Баштанській ОТГ, %

74,8% жінок відповіли, що не мають часу на регулярне зайняття спортом та фізичною активністю. Це означає, що така потреба не є актуалізованою для переважної більшості жінок нашої громади. 45% жінок визнало, що займатися спортом та фізичною активністю для них занадто дорого. Це означає, що громаді потрібно розглянути питання про надання послуг із фізичної активності на безплатній основі або за помірну плату, щоб задовільнити потреби у спорті та фізичній активності для тих, хто має бажання та потребу їх отримувати. Водночас, тільки 20,8% жінок, які взяли участь в опитуванні, вважає, що послуги із спорту та фізичної активності в громаді повинні надаватися безкоштовно. 27% жінок готові платити за 1 заняття до 25 гривень та 17,3% – до 50 гривень. Це означає, що при розумній організації занять спортом та фізичною активністю для максимальної кількості жінок у громаді, в перспективі, спортивна інфраструктура Баштанської громади може приносити бюджету громади додаткові кошти.

37,1% опитаних жінок відповіли, що не любить змагань, тобто розглядає заняття спортом та фізичною активністю як демонстрацію та докази прагнень та намірів перевершити, перемогти, домагаючись кращих результатів, і не сприймає зайняття спортом та фізичною активністю у більш ширшій перспективі для себе. На це варто звернути увагу: спорт та фізична активність для жіночої аудиторії не повинна в громадах пов'язуватися насамперед із масовими змаганнями та індивідуальними перемогами у спортивних конкурсах.

За попередніми результатами онлайн-опитування 25,6% опитаних жінок Баштанської громади має інвалідність або хворобу, що не дозволяє їм займатися спортом та фізичною активністю, однак, це означає, що гендерно-чутлива політика в громаді повинна враховувати перспективу надання послуг для людей із особливими потребами та розбудовувати інфраструктуру для надання послуг із фізичної реабілітації, що включає застосування з лікувальною і профілактичною метою фізичних вправ у процесі відновлення здоров'я та фізичного стану жінок. 23,5% жінок, які взяли участь в опитуванні, кажуть, що їм не подобається займатися фізичною активністю та спортом. 18,2% жінок громади є недостатньо мотивованими або не бачать ніякого інтересу до занять спортом або фізичною активністю. 17,6% жінок бояться ризику травм та не хочуть ризикувати своїм здоров'ям і 3,4% опитаних жінок відчувають себе дискримінованими іншими учасниками фізичної активності та спорту.

Ми сьогодні є свідками значних темпів раціоналізації наших життєвих практик, культурних традицій та існуючих зразків, це безпосередньо стосується спорту та фізичної активності. Дослідження з'ясувало основні детермінанти, що можуть опосередковувати та впливати на більшу ступінь залучення жінок до зайняття спортом та фізичною активністю, розглядатися як внутрішні мотиватори. Жінки кажуть, що основними причинами, через які вони готові займатися спортом та фізичною активністю, є поліпшення свого зовнішнього вигляду, настрою та здоров'я. Також, за оцінками жінок нашої ОТГ, спорт та фізична активність запобігає старінню, сприяє розслабленню, дозволяє контролювати вагу, створює осередки для спілкування з однодумцями, розвиває нові навички, поліпшує самооцінку (табл. 1).

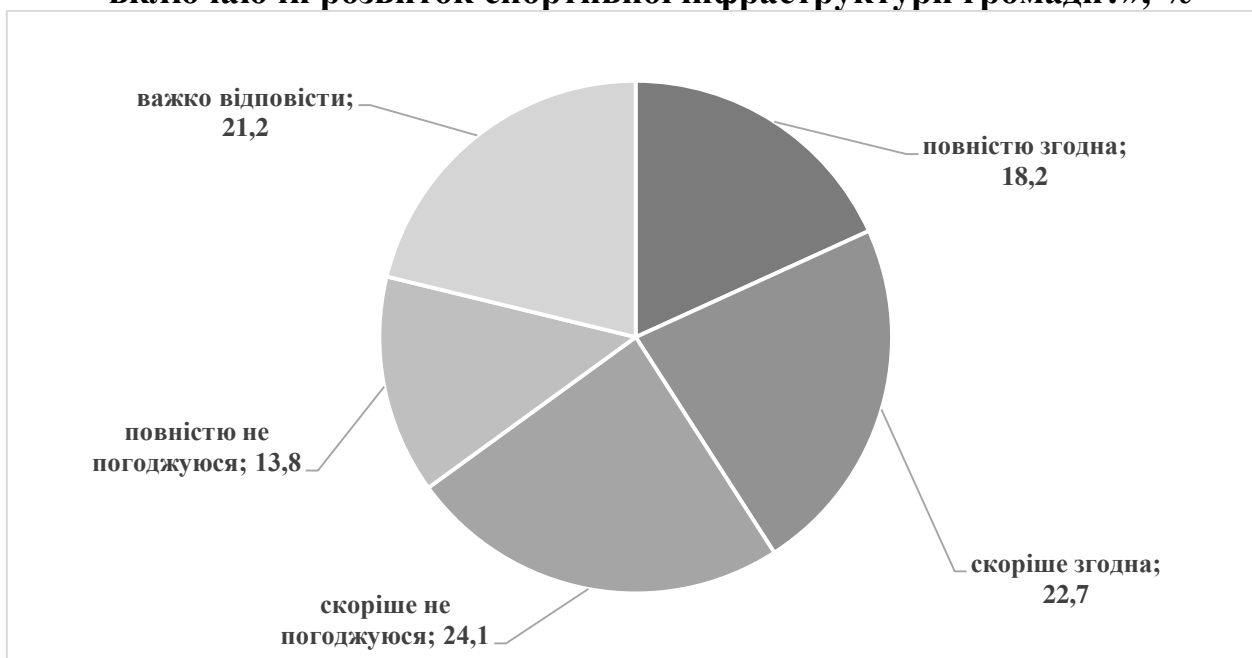
Табл. 1. З яких причин жінки Баштанської громади готові займатися спортом та фізичною активністю, %

Для поліпшення техніки виконання спортивних вправ	65,9
Щоб поліпшити Вашу самооцінку	67,4
Для розвитку нових навичок та досвіду	75,6
Для розширення кола спілкування, зустрічі з новими людьми	82,5
Щоб контролювати вагу	83,6
Для спілкування з друзями	84,6
Щоб розслабитися	87,7

Щоб протидіяти старінню	89,4
Щоб бути в хорошій фізичній формі / поліпшити свою фізичну форму	94,8
Щоб поліпшити здоров'я	95,2
Для гарного настрою	95,5
Щоб поліпшити зовнішній вигляд	95,5

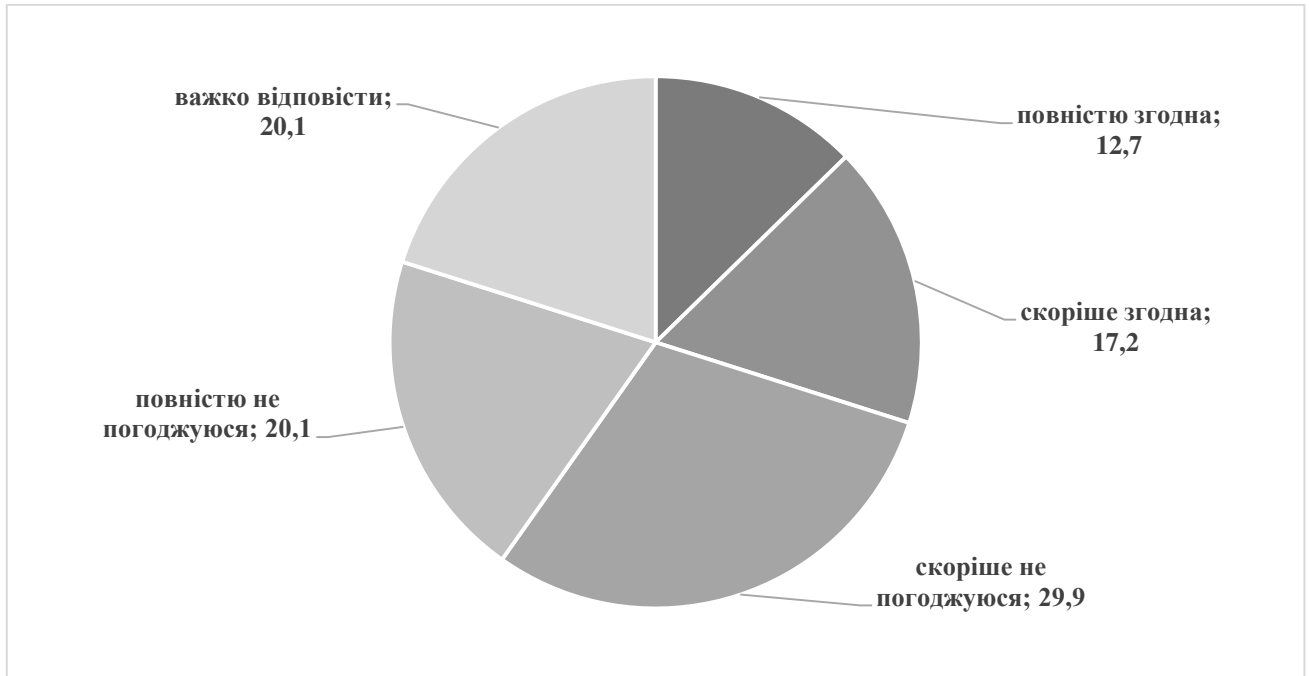
За результатами опитування жінки, враховуючи спортивні надбання та традиції громади, оцінюють ініціативи та підтримку місцевою владою галузі спорту та фізичної культури, враховуючи розбудову спортивної інфраструктури громади на «задовільно», 40,9% жінок, які взяли участь в онлайн-опитуванні, вважає, що місцева влада достатньо робить для мешканців Баштанської ОТГ у галузі розвитку спорту та фізичної активності, водночас, 37,9 % жінок, які проживають у громаді, не погоджується з такою оцінкою (рис. 4).

Рис. 4. Оцінка жінками громади зусиль місцевої влади – відповідь на запитання онлайн-анкети «Місцева влада достатньо робить для мешканців Баштанської ОТГ у галузі розвитку спорту та фізичної активності, у т.ч. включаючи розвиток спортивної інфраструктури громади?», %

Оцінки щодо налаштованості спортивної інфраструктури громади для потреб жінок є більш критичними: тільки 29,9% жінок вважає, що в Баштанській громаді є безліч можливостей для жінок всіх вікових груп для занять спортом та фізичною активністю, 50% опитаних жінок спростовує таке оцінювання (рис. 5).

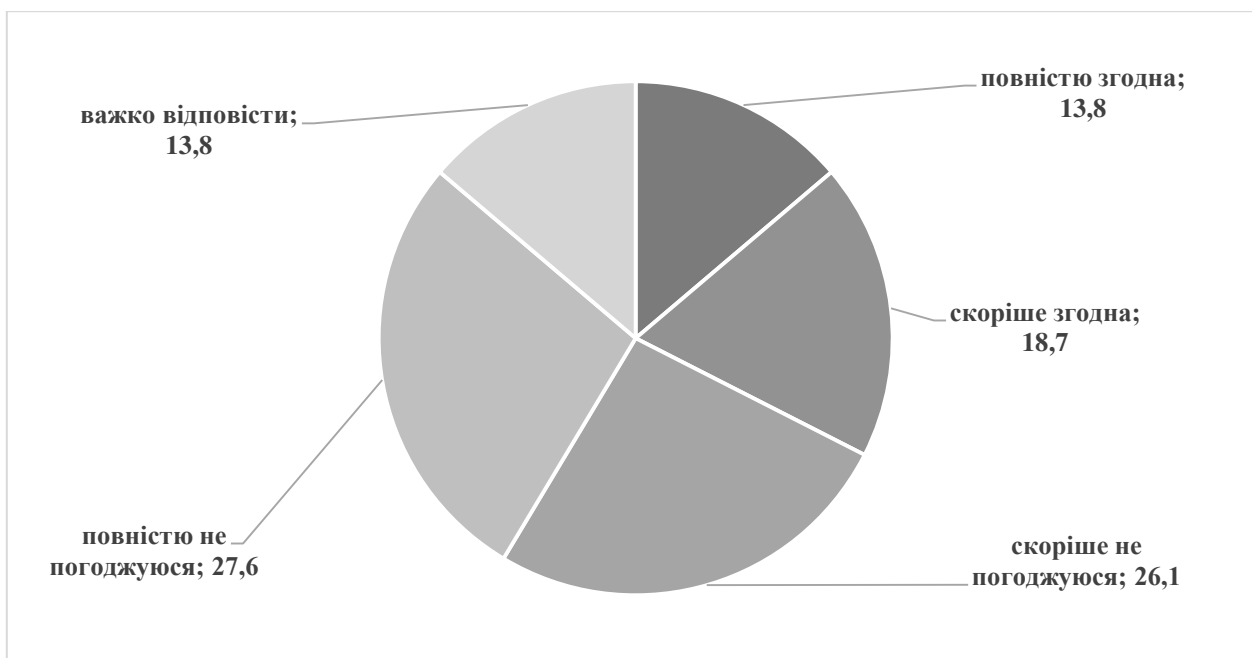
Рис. 5. Оцінка жінками громади наявної спортивної інфраструктури в громаді – відповіді на запитання онлайн-анкети «Чи надає спортивна інфраструктура Баштанської ОТГ безліч можливостей для жінок всіх вікових груп для занять спортом та фізичною активністю?», %

І так само скоріше критично, ніж позитивно, жінки ОТГ відповідають на оцінчне запитання анкети «Чи погоджуєтеся Ви з наступним твердженням: у населеному пункті, у якому я мешкаю є достатньо можливостей для жінок всіх вікових для занять спортом та фізичною активністю»: 53,7% опитаних жінок громади не вважає, що населений пункт, у якому вони мешкають, має достатньо можливостей для занять спортом (рис. 6). Це означає, що необхідно провести гендерний аудит спортивних об'єктів Баштанської громади із визначенням міри їх можливості задовільнити потреби жінок та дівчат, і, в перспективі збільшувати кількість інфраструктурних об'єктів у громаді, якими б могли користуватися жінки.

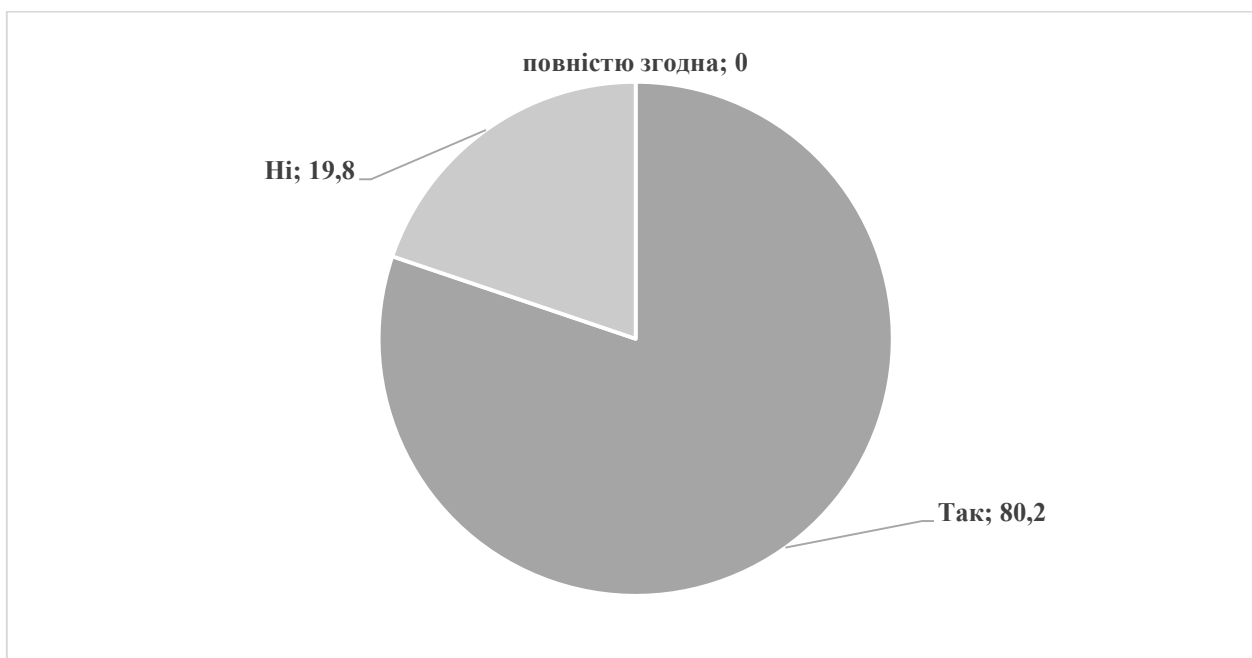
За попередніми результатами опитування, якщо спеціальні спортивні секції та арени (центри\клуби) для занять жінок спортом та фізичною активністю, будуть створені громадою у їх населеному пункті, то 71,4% жінок у віці від 18 років та старші готові їх відвідувати.

Рис. 6. Оцінка жінками громади можливостей для занять спортом та фізичної активності у громаді – відповіді на питання онлайн-анкети «У населеному пункті, у якому я мешкаю, є достатньо можливостей для жінок всіх вікових для занять спортом та фізичною активністю?», %

Адже за результатами опитування 80,2% жінок Баштанської ОТГ, які взяли участь в онлайн-опитуванні, бажають займатися фізичною активністю на регулярній основі (рис.7). Всього станом на 21 травня в опитуванні взяло участь 209 жінок з усіх населених пунктів громади.

Рис. 7. Готовність жінок громади займатися спортом та фізичною активністю на регулярній основі, %

Для надання такої можливості жінкам громади і для більш повного задоволення їх потреб необхідно насамперед знати, які ж саме напрямки занять фізичною активністю є найбільш привабливими для жінок. Ініціюючи опитування, гендерно-бюджетна група ставила за мету з'ясувати, які саме групові заняття орієнтовані на жінок громади є більш привабливими (табл. 2). Саме таким напрямам групових занять спортом та фізичною активністю необхідно приділяти увагу Баштанській громаді в перспективі, при розбудові своєї спортивної інфраструктури.

Табл. 2. Бажані напрямки групових занять спортом та фізичної активності для жінок громади, за умов створення у громаді нових секцій, груп та локацій, %

групові заняття на велотренажерах, орбітреках та інших тренажерах	93,8
заняття без спортивного інвентарю, спрямовані на опрацювання окремих груп м'язів – м'язів верхньої частини тіла, м'язів преса, м'язів ніг і сідниць	89,4
танці різних напрямків - латина, арабський танець, зумба, стріпденс	85,1
заняття з додатковим спортивним інвентарем – степ-платформи, бодібар, гантелі, еспандери, босу, скакалки	82,6
ігрові види спорту з ракеткою – теніс, настільний теніс, бадмінтон, сквош, спідмінтон	80,8
аеробіка і аквааеробіка	80,4
йога та фітнес-йога	79,4
заняття в спокійному темпі за визнаними системами - шейпінг, пілатес, стрейчинг, калланетика, бодіфлекс	78,0
ігрові види спорту в кулі – боулінг, гольф, петанк, боулз, бочче	77,3
ігрові види спорту з м'ячем – волейбол, баскетбол, футбол	75,4
заняття з фітболом (великим гумовим м'ячем)	64,9
східні напрямки фізичної активності – тайбо, цигун і інші	33,3

На сьогодні в громаді культивуються наступні види спорту: футбол, баскетбол, волейбол, настільний теніс, плавання, важка атлетика, греко-римська боротьба, веслування на байдарках і каное. Функціонує 2 приватних фітнес-секції. Однією з них керує Катерина Леванець, сертифікований тренер групових програм Національної федерації бодібілдингу та фітнесу України. Відкривши фітнес студію "NRG", Катя зрозуміла, наскільки в Баштанці це актуально. Бажання наших жінок займатися і їхні вимоги підштовхують і надихають її на

постійний розвиток. Поряд з ними і вона не стоїть на місці. Катерина відвідує багато семінарів, воркшопів, курсів, фестивалів, фітнес конвенцій. Постійно закупляє різний цікавий спортінвентар. Відвідала семінари зіркових тренерів, серед яких Аніта Луценко, Ксенія Літвінова, Юлія Богдан, Анна Куркуріна... Нещодавно закінчила фітнес-школу «Ліга професіоналів фітнесу України», де під час здачі екзамєну її тренування представили як майстер клас. Всі отриманні знання Катерина застосовує на своїх заняттях.

На що ще повинна звернути увагу Баштанська громада, створюючи послуги для занять спортом та фізичною активністю для жінок? Насамперед, це: організація можливостей для жінок, які мають дітей, залишити дитину під наглядом в той час, коли відбуваються заняття (рис. 8). Таку можливість хотіли б мати 54,2% жінок. Також під час занять спортом та фізичною активністю жінки громади хотіли б мати можливість скористатися фаховою допомогою та консультацією професійного тренера – 74,5% (рис. 9), Для 66,8% опитаних жінок важлива можливість отримання фахової консультації лікаря задля вибору оптимального режиму та виду своєї фізичної активності. Цими питаннями також повинна опікуватися громада при створенні гендерно-чутливих послуг.

Рис. 8. Важливість для жінок громади можливості залишити дитину під наглядом (професійним, у спеціальній локації) в той час, коли відбуваються заняття із спорту чи фізичної активності, %

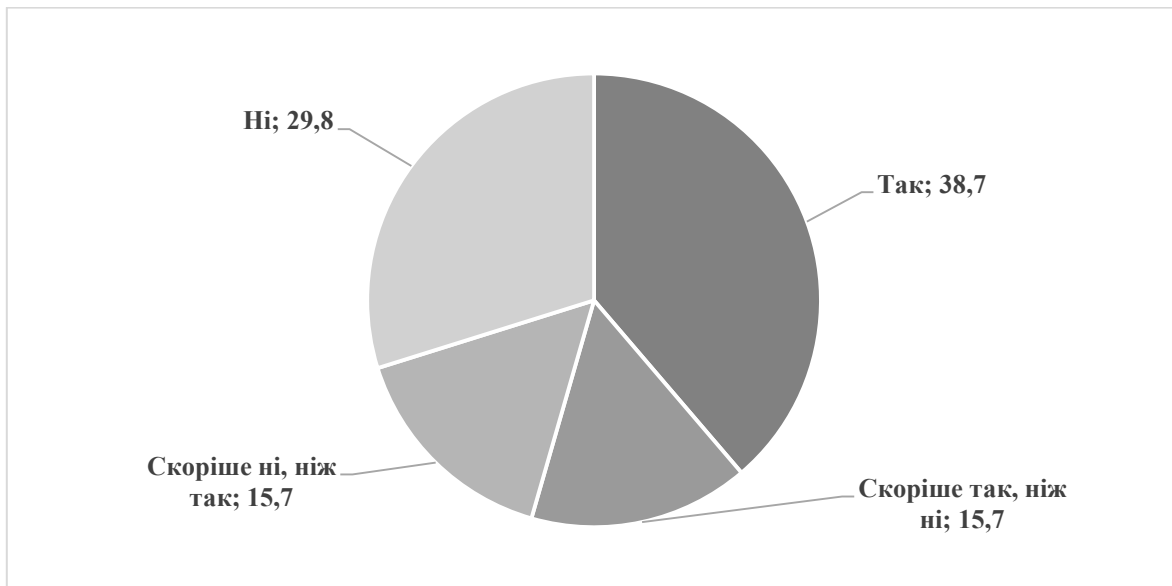
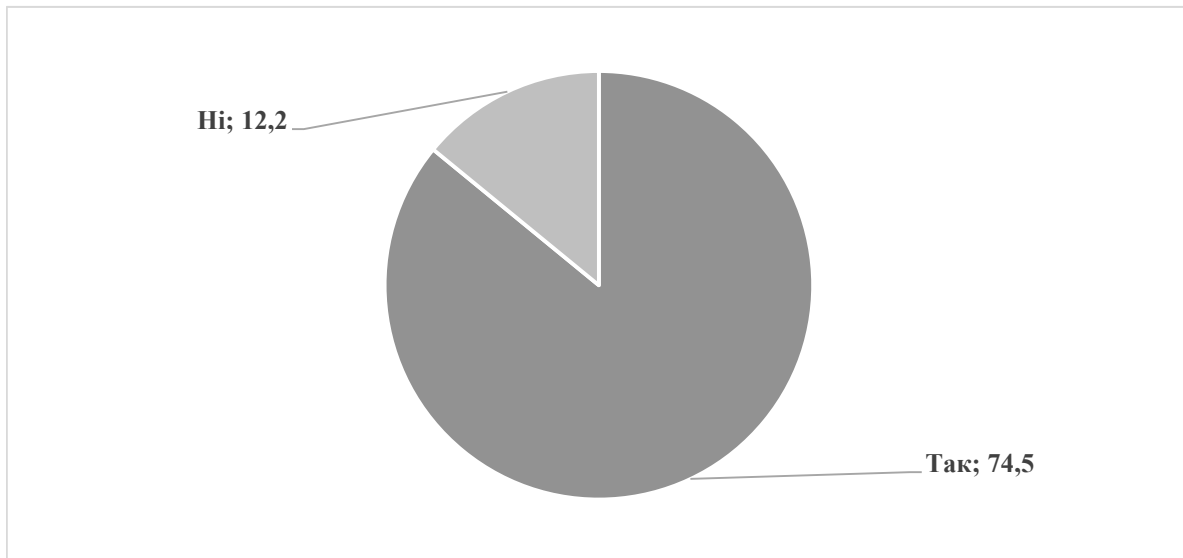

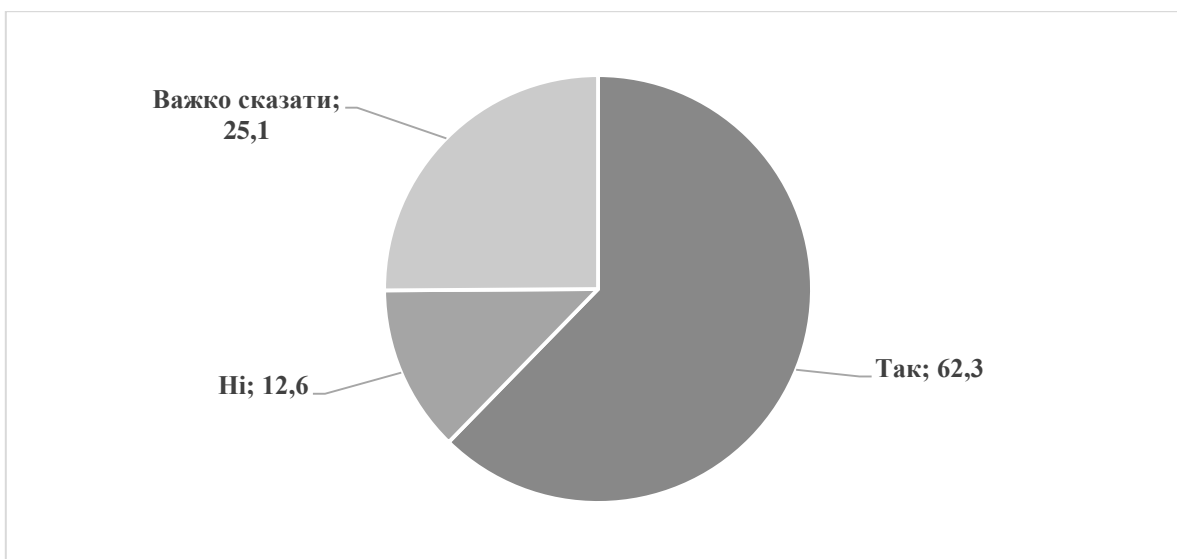
Рис. 9. Необхідність для жінок громади фахової допомоги та консультації професійного тренера зі спорту та фізичної активності, %

Зараз в громаді ведеться будівництво плавального басейну для плавання збірного типу, вже виконано роботи щодо монтажу технічного поверху, закладку труб та кабелів для встановлення освітлення, бетонування переливних ємностей для фільтрації та циркуляції води в басейні, заливка підпірних стін та інше. Невдовзі мешканці громади будуть планувати відвідування нової водної арени. Нова секторальна Програма з спорту та фізичної культури в Баштанській ОТГ повинна бути орієнтованою на майбутнє, що означає врахування потреб всіх вікових та гендерних аудиторій на перспективу. Онлайн-опитування з'ясувало, які послуги бажають отримувати жінки після вводу спортивної водної арени, це дасть змогу підготувати громаді відповідні тренерські кадри, забезпечити басейн необхідним обладнанням, розумно та гендерно-чутливо розподілити кредити часу занять у басейні для всіх вікових груп, населення всіх населених пунктів ОТГ, для жінок та чоловіків, хлопчиків та дівчат.

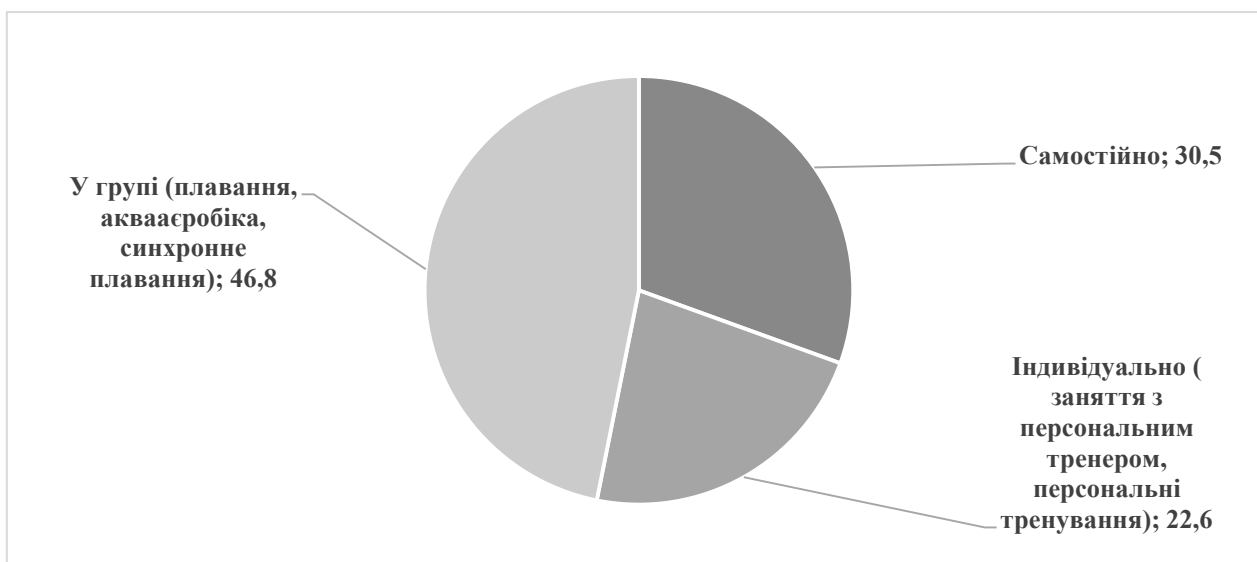
За результатами опитування, коли в Баштанці відкриють водну арену, в басейні хотіли б займатися 62,3% опитаних жінок (рис. 10). Водночас, тільки 59,9% серед опитаних жінок громади вміють плавати.

Рис. 10. Бажання жінок громади займатися спортом та фізичною активністю у басейні – відповіді на запитання онлайн-анкети: «Невдовзі у Баштанці буде відкрито спортивну водну арену (басейн). Чи хотіли б Ви займатися водними видами спорту та фізичною активністю у басейні?», %

Гендерно-бюджетна група запитала жінок громади, як саме вони хотіли б займатися фізичною активністю у басейні. 30,5% жінок громади мають бажання займатися водною фізичною активністю самотійно, 22,6% жінок – індивідуально, використовуючи можливість індивідуальних занять із тренером персонально. Більшість жінок, за попередніми результатами опитування, бажають займатися водною активністю у групі, таких жінок – 46,8% (рис. 11). 62,9% жінок висловили бажання займатися водними видами спорту та фізичною активністю у басейні одночасно із своїми дітьми, коли розклад занять у басейні для дітей та жінок буде збігатися. І це обов’язково необхідно передбачити при наданні послуг жінкам.

Рис. 11. Відповіді жінок громади на запитання онлайн-анкети: «Як би Ви хотіли займатися водними видами спорту та фізичною активністю у басейні?», %

Також при створенні гендерно-чутливих послуг для населення громади у галузі спорту та фізичної активності необхідно не забувати про забезпечення територіальної доступності послуг. 73,7% опитаних жінок вказало на те, що в громаді необхідно започаткувати транспортне перевезення мешканців з інших населених пунктів ОТГ для занять ними водними видами спорту та фізичною активністю у басейні.

У серпні робота гендерно-бюджетної групи над проектом Програми розвитку фізичної культури та спорту буде завершена, на відміну від попередньої програми вона скоротить наявні гендерні розливи та надасть більше можливостей для занять фізичною активністю різновіковим гендерним групам, що мешкають у населених пунктах громади, – дівчатам та хлопчикам, жінкам та чоловікам. Сподіваємося що досвід гендерно-бюджетної групи у формуванні гендерно-чутливих місцевих політик з розвитку спорту та фізичної активності буде поширюватися і на інші секторальні політики громади.